

Vergaderjaar 2025–2026

24 077

Drugbeleid

29 477

Geneesmiddelenbeleid

Nr. 572

BRIEF VAN DE MINISTERS VAN VOLKSGEZONDHEID, WELZIJN EN SPORT EN VAN JUSTITIE EN VEILIGHEID

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 2 juli 2026

De afgelopen periode is Nederland opgeschrikt door diverse berichten over de online verkoop van (designer)drugs en (namaak)geneesmiddelen en mogelijke sterfgevallen en gezondheidsschade die daarmee verband houden. Daarbij werd ook bekend dat het Openbaar Ministerie (OM) strafrechtelijk onderzoek doet naar het verband tussen het online bestellen van (namaak)geneesmiddelen en (designer)drugs en sterfgevallen met betrekking tot de website Funcaps.nl. De Funcaps-zaak is exemplarisch voor de problematiek die in deze brief wordt behandeld, maar staat helaas zeker niet op zichzelf. Er zijn diverse aanbieders die dit soort illegale producten aanbieden. Er is namelijk helaas gebleken dat mensen tegenwoordig vrij gemakkelijk online (designer)drugs en (namaak)geneesmiddelen kunnen bestellen via allerlei verschillende routes.

Het is afschuwelijk en tragisch dat er mogelijk mensen overleden zijn na het gebruik van online gekochte (illegale) middelen. Ons medeleven gaat uit naar de familie en andere nabestaanden van de slachtoffers. Het is uitermate schokkend dat er partijen zijn die dit soort, mogelijk levensgevaarlijke, middelen aanbieden voor eigen financieel gewin.

De verkoop van dit soort middelen is zeer schadelijk en verboden. Wat daar nog bij komt, is dat de verkopers van schadelijke middelen de indruk proberen te wekken dat de verkoop legaal is, dit is het niet. Hierbij gaan ze voorbij aan de grote gezondheidsrisico's van het gebruiken van (designer-)drugs of (namaak)geneesmiddelen. Daarnaast worden er veel verschillende soorten middelen door websites verkocht, waardoor meerdere wetgevingen van toepassing zijn en meerdere handhavingsorganisaties aan zet. Het kabinet en alle betrokken partijen nemen deze problematiek uiterst serieus. Dat deze middelen zo openlijk worden aangeboden, heel eenvoudig zijn aan te schaffen en het gebruik ervan grote risico's met zich meebrengt, benadrukt de noodzaak om dit effectief aan te pakken. Wat betreft de mogelijkheid om online geneesmiddelen te bestellen, geldt dat

dit op zichzelf niet illegaal is en in sommige gevallen zelfs gewenst kan zijn, als er maar wel goede zorg wordt geleverd. De verkopende website moet dan wel aan allerlei eisen voldoen en aangemeld zijn bij de overheid.¹ Voor receptplichtige geneesmiddelen blijft het van groot belang om te benadrukken dat mensen deze nooit zonder tussenkomst van een arts of apotheker moeten gebruiken; bestel ze daarom nooit zomaar online.

De aanpak van dit soort online verkoop is uitdagend, omdat op het eerste gezicht niet altijd duidelijk is om wat voor soort middel het gaat, of de verkoop van het middel in strijd is met geldende wetgeving en zo ja, met welke wetgeving. Verkopers lijken met hun producten in te spelen op dit grensvlak. Het gevolg is dat bij het bepalen hiervan (welk product is het, onder welke wetgeving valt het) meerdere instanties betrokken moeten worden (Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd (IGJ), Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit (NVWA), politie, omdat op voorhand niet helder is welke van deze instanties bij een dergelijk «grensvlakproduct» primair aanzet is, en ook omdat dit vaak meerdere instanties zijn (omdat er verschillende producten worden aangeboden). Dit werkt vertragend bij het toezicht en handhavend optreden en is van invloed op een efficiënte «doorstroom» naar het strafrecht. Dat bemoeilijkt de strijd tegen deze ongewenste praktijken. Als kabinet en betrokken organisaties vinden wij het daarom belangrijk om te komen tot een effectievere, integrale aanpak. Het kabinet heeft de Kamer toegezegd over onze aanpak te informeren. Met deze brief doen we, de Minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport en de Minister van Justitie en Veiligheid, deze toezegging gestand.

Eerst schetsen we de problematiek waar het kabinet en voormelde betrokken instanties tegen aan lopen. Dat is als eerste een toelichting op welke illegale (designer)drugs en (namaak)geneesmiddelen worden aangeboden (hoofdstuk 1). Daarna volgt een overzicht van de relevante wettelijke kaders (Opiumwet, Geneesmiddelenwet en het Wetboek van Strafrecht) en de rol die de betrokken toezichthouders en opsporingspartijen daarbinnen hebben (hoofdstuk 2). Daarna gaan we dieper in op de problematiek van grensvlakproducten, middelen waarvan niet direct duidelijk is wat het is, en onder welke wetgeving zij vallen (hoofdstuk 3). De schets van de problematiek eindigt met de beschrijving van de huidige inzet om de illegale handel tegen te gaan, via wetgeving, toezicht en opsporing, monitoring en voorlichting (hoofdstuk 4).

In het tweede deel van de brief licht het kabinet toe welke stappen het zet om tot een effectievere, integrale aanpak te komen. Dit is te verdelen in vier actielijnen: samenwerking, capaciteit, aanpassing van wet- en regelgeving, en voorlichting (hoofdstuk 5).

1. Problematiek online aanbod in (designer)drugs en (namaak)geneesmiddelen

Voor de aanpak van het illegale aanbod van middelen is er onderscheid te maken in het aanbod in enerzijds (designer)drugs en anderzijds (namaak)geneesmiddelen. Vaak worden die op dezelfde website verkocht, al dan niet via een afgeschermd gedeelte. Deze middelen kunnen onder verschillende wettelijke kaders vallen, en dat is relevant voor het toezicht en de handhaving hierop.

¹ In Nederland moeten online aanbieders van geneesmiddelen zich aanmelden bij het CIBG, een uitvoeringsorganisatie van VWS via aanbiedersmedicijnen.nl.

– Online illegaal aanbod van (designer)drugs

Schadelijke middelen die het bewustzijn beïnvloeden en die kunnen leiden tot gezondheidsschade en maatschappelijke schade, kunnen worden verboden via de Opiumwet. De Opiumwet verdeelt verboden middelen in twee categorieën. Onder lijst I vallen middelen met een onaanvaardbaar risico voor de gezondheid en de maatschappelijke orde (een voorbeeld hiervan is amfetamine). Onder lijst II vallen middelen met minder risico's voor de gezondheid dan de middelen op lijst I (denk aan cannabis).

Helaas wordt Nederland ook geconfronteerd met nieuwe psychoactieve middelen die effecten nabootsen van bestaande illegale drugs en die kunnen leiden tot vergelijkbare en soms zelfs grotere gezondheids- en maatschappelijke schade. Dit zijn de zogenaamde Nieuwe Psychoactieve Stoffen (NPS), in de volksmond ook wel *designerdrugsgenoemd*. Ze worden speciaal op de markt gebracht om de psychoactieve effecten van bij Opiumwet reeds verboden middelen na te bootsen, maar met een net iets andere moleculaire structuur. Een voorbeeld is 3-MMC dat, na een verbod hierop, werd opgevolgd door een middel met een vergelijkbaar effect dat nog niet strafbaar was, namelijk 2-MMC. Producenten proberen op deze manier steeds de wetgeving te omzeilen.

Om dit te voorkomen is in juli 2025 lijst IA toegevoegd aan de Opiumwet. Deze lijst bevat een verbod op een aantal stofgroepen waarvan de chemische structuur is afgeleid van meerdere middelen die reeds op lijst I staan. Daarmee zijn dus gehele groepen chemische stoffen in één keer verboden. Er staan momenteel drie stofgroepen op lijst IA. Begin juli treedt een AMvB in werking waarmee een vierde stofgroep, de nitazenen, wordt toegevoegd aan lijst IA. Nitazenen zijn een stofgroep synthetische opioïden die zeer potent² zijn.

Sinds de invoering van lijst IA is het aanbod van middelen die onder de verboden stofgroepen vallen via websites zoals Funcaps.nl sterk afgenomen.

Er blijft daarnaast echter een aanbod van middelen en stofgroepen dat niet onder lijst I, II of IA van de Opiumwet valt. Het betreft NPS die veelal op websites worden verkocht als «research chemical», waarbij door de verkoper wordt gemeld dat ze uitsluitend bestemd zijn «voor onderzoek» en niet voor menselijke consumptie. Deze «research chemicals» worden aangeboden als poeder, pil of capsule en zijn in werkelijkheid NPS, die qua werking erg lijken op medicijnen zoals slaap- en pijnmedicatie of op verboden drugs, waarvan de schadelijkheid nog niet is onderzocht. De term «research chemical» gebruiken verkopers om de indruk te wekken dat het niet gaat om een middel dat als (designer)drugs kan worden gebruikt. Daardoor is het dan ook niet direct duidelijk of de verkoop van het middel in strijd is met geldende wetgeving en zo ja, met welke wetgeving.

– Online illegaal aanbod van (namaak)geneesmiddelen

Een verontrustende ontwikkeling is dat het online aanbod van middelen zich in toenemende mate blijkt toe te spitsen op het illegaal aanbod van (namaak)geneesmiddelen. Zo zijn er bijvoorbeeld webshops die vervalsingen van legale geneesmiddelen verkopen. Dit zijn middelen die eruitzien als legale geneesmiddelen, maar die vaak andere of zelfs zeer schadelijke stoffen bevatten.

² een «potent» middel brengt al in zeer kleine hoeveelheden een intens effect teweeg, waardoor er sneller overdosering kan plaatsvinden.

Dat staat meestal niet vermeld bij de verkoop of op de verpakking. Daarnaast zien we ook dat geneesmiddelen weglekken uit het legale circuit en die illegaal verkocht worden op websites. Het gebruik van deze middelen kan ernstige gezondheidsrisico's veroorzaken. Voorbeelden zijn namaak slaap- en kalmeringsmiddelen (designerbenzo's) en (namaak) pijnstillers, waarin soms zeer gevaarlijke stoffen als nitazenen (in namaak-oxycodon) worden aangetroffen. Het gaat onder andere om middelen die zijn afgeleid van of varianten zijn van benzodiazepines (kalmeringsmiddelen) of van geneesmiddelen met een verdovende en pijnstillende werking, zoals afgeleiden van ketamine of van de pijnstiller tramadol. Hierbij geldt overigens dat het verboden is om voor de gezondheid of het leven schadelijke waren te verkopen als die schadelijkheid wordt verzwegen. Het verkopen van geneesmiddelen buiten het legale circuit is illegaal volgens de Geneesmiddelenwet. Ook wanneer er sprake is van een vervalsing of namaak van een geneesmiddel, of van het aanbieden van een middel als ware het een geneesmiddel, is de Geneesmiddelenwet van toepassing.

2. Wettelijke kaders

Hierboven is beschreven dat websites verschillende middelen aanbieden die onder de reikwijdte van verschillende wetten kunnen vallen. Daardoor kunnen er verschillende partijen verantwoordelijk zijn voor het toezicht en de handhaving en dat heeft gevolgen voor de aanpak.

Als het om middelen gaat die op lijst I of II van de **Opiumwet** staan, of als het om substanties gaat die deel uitmaken van een stofgroep zoals bedoeld in lijst IA, of de preparaten daarvan, dan is de Opiumwet van toepassing. Op grond van de Opiumwet gelden verschillende verboden ten aanzien van deze middelen en stofgroepen. Zo is onder meer het aanwezig hebben en het verkopen hiervan verboden en strafbaar. De politie en het OM zijn verantwoordelijk voor de opsporing en vervolging van de in de Opiumwet als strafbare feiten aangemerkte handelingen. De IGJ houdt toezicht op naleving van de Opiumwet, bijvoorbeeld op het aan de patiënt voorschrijven en meegeven van opiumwetmiddelen en of bedrijven en instellingen die een opiumonthefing hebben (of aanvragen) voldoen aan alle eisen.

Als de middelen die online worden verkocht naar toediening of aandiening als een geneesmiddel kunnen worden geclassificeerd, is het aanbieden, de verkoop (en reclame) en het in voorraad hebben strafbaar op basis van de **Geneesmiddelenwet**. De IGJ houdt toezicht op de naleving van de Geneesmiddelenwet. De maximale strafmaat die gepaard gaat met een overtreding van de Geneesmiddelenwet behelst een hechtenis van 6 jaar.

Middelen kunnen onder zowel de Opiumwet als Geneesmiddelenwet vallen: sommige middelen, zoals zware pijnstillers of kalmerende middelen zijn immers geneesmiddelen die ook als middel op lijst I of II van de Opiumwet staan. Wanneer sprake is van namaakgeneesmiddelen die niet onder de Opiumwet vallen, kan de Geneesmiddelenwet samen met het Wetboek van Strafrecht van toepassing zijn.

Als het middel niet onder één van deze wetten valt, zijn de eisen voor levensmiddelen of die van productveiligheid van toepassing (zoals geformuleerd in de **Warenwet en verschillende EU-Verordeningen**). Een levensmiddel wordt in de Warenwet gedefinieerd als: alle stoffen en producten, verwerkt, gedeeltelijk verwerkt of onverwerkt, die bestemd zijn om door de mens te worden geconsumeerd of waarvan redelijkerwijs kan worden verwacht dat zij door de mens worden geconsumeerd. De NVWA

houdt toezicht op naleving van de regelgeving voor levensmiddelen. De strafmaat die gepaard gaat met een overtreding van de Warenwet (via de Wet op de economische delicten) behelst een hechtenis van 6 maanden.

Ook is er Europese productveiligheidsregelgeving van toepassing op chemische stoffen en mengsels. Wanneer de aangeboden middelen worden gezien als chemische stoffen of mengsels en de mogelijkheid tot consumptie uitgesloten is, zijn de REACH en CLP-verordeningen van toepassing (EG 1907/2006 en EG 1272/2008). Deze stellen onder andere eisen aan de registratie, beoordeling, indeling, etikettering en verpakking. De NVWA is samen met de Inspectie Leefomgeving en Transport (ILT) verantwoordelijk voor het toezicht op de naleving hiervan.

Ten slotte geldt dat in bepaalde gevallen strafrechtelijke vervolging mogelijk is op grond van in het **Wetboek van Strafrecht** (Sr) opgenomen delicten. In het bijzonder kan worden gewezen op de strafbare feiten van het verkopen van voor het leven of de gezondheid schadelijke waren (artikelen 174 en 175 Sr). Ook de delicten dood door schuld (artikel 307 Sr) en lichamelijk letsel door schuld (artikel 308 Sr) kunnen in voorkomende gevallen worden toegepast.

In de bijlage van deze brief is een tabel opgenomen met meer toelichting op de verschillende relevante wetten en betrokken partijen rondom toezicht, handhaving en opsporingsinstanties.

3. Grensvlakproducten

Zoals beschreven is de wet- en regelgeving rondom (designer)drugs en (namaak)geneesmiddelen formeel scherp afgebakend. De praktijk is echter weerbarstiger. Zo is het op voorhand niet altijd duidelijk om welk middel (of middelen) het gaat en als dat wel duidelijk is, kunnen verschillende wettelijke kaders van toepassing zijn. Dit noemen we dan grensvlakproducten.

Hierdoor zijn er meerdere instanties betrokken bij het nalevingstoezicht en de opsporing. Bij een melding van online illegaal aanbod zal er eerst een administratief onderzoek nodig zijn om vast te stellen om wat voor middelen het gaat en onder de reikwijdte van welke wetgeving de middelen vallen. Hier zijn dan verschillende instanties bij betrokken, zoals de IGJ (Geneesmiddelenwet), politie (Opiumwet) en NVWA³ (Warenwet). In geval van een overtreding van één of meer van bovengenoemde wetten stemt de betrokken instantie af met het OM of bestuursrechtelijk (NVWA dan wel IGJ), dan wel strafrechtelijk moet worden ingegrepen. Of daadwerkelijk tot strafrechtelijke vervolging wordt overgegaan, bepaalt het OM.

De betrokken instanties proberen het toezicht op de naleving en de opsporing zo goed mogelijk uit te voeren. De aanpak wordt echter bemoeilijkt doordat verkopers van (designer)drugs en (namaak)geneesmiddelen bewust verwarring lijken te zaaien over de gebruiksdoeleinden van de producten door ze te presenteren als «research chemicals, die niet voor menselijke consumptie bedoeld zijn». Door deze aanduiding wekken verkopers de indruk dat deze middelen niet verkocht worden vanwege een werking als geneesmiddel of recreatieve drug, terwijl er vermoedens en aanwijzingen zijn dat deze producten wel degelijk vanwege die werking worden verkocht en gekocht. Zo wordt op de website vermeld dat het product bedoeld is voor het doen van onderzoek, terwijl de producten bijvoorbeeld in pil-vorm worden aangeboden en de te verwachten

³ Waaronder ook de NVWA-IOD, namelijk de Inlichtingen en Opsporingsdienst van de NVWA

effecten worden beschreven. Ook zijn er producten te vinden onder het kopje «benzodiazepinen» (slaap- en kalmeringsmiddelen).

Deze grensvlakproducten vallen niet onder de Opiumwet, waardoor ofwel de Geneesmiddelenwet, ofwel de Warenwet van toepassing is. In de praktijk blijkt dat producten die naar aandiening (zie bovengenoemde voorbeelden) als geneesmiddel zouden kunnen worden aangemerkt, door de toezichthouder niet als zodanig worden gelabeld. Dat heeft te maken met het ontbreken van evidentie dat het een geneesmiddel betreft, maar ook een gebrek aan capaciteit en daardoor slagkracht bij de IGJ. Dit betekent dat toezichtsinstanties moeten terugvallen op de Warenwet: het product wordt als «waar» gelabeld. De Warenwet is echter bedoeld voor de veiligheid van consumentenproducten en levensmiddelen en is daarom niet het geëigende instrument voor deze problematiek. Om deze malafide praktijken te bestrijden is stevige sanctiëring, bijvoorbeeld met zeer hoge boetes, noodzakelijk. De Warenwet voorziet hier niet in.

4. Huidige inzet

De betrokken partijen NVWA, de Inlichtingen- en Opsporingsdienst van de NVWA (NVWA-IOD), IGJ en politie beschikken al over verschillende instrumenten voor het terugdringen van het illegale aanbod van (designer)drugs en (namaak)geneesmiddelen. We zien echter in de praktijk dat deze nog niet effectief genoeg zijn, onder andere vanwege de snelheid en flexibiliteit waarmee de illegale online markt beweegt en de juridische complexiteit van de aanpak. Dit valt bijvoorbeeld te zien aan de hoeveelheid verschillende soorten middelen op de markt. Dit grootschalige aanbod gecombineerd met de beperkte capaciteit voor het toezicht, de opsporing en de handhaving, spelen bovendien een belangrijke rol.

Hieronder wordt eerst de huidige inzet toegelicht.

– De Digitale dienstenverordening (DSA) als kader voor aanpak online verkoop

Een belangrijk juridisch kader dat bijdraagt aan de aanpak van malafide websites, is de Digital Services Act (DSA)⁴. Deze verordening legt verplichtingen op aan online tussenhandeldiensten, zoals hostingpartijen en online platforms. Zij moeten optreden tegen illegale content, waaronder de verkoop van illegale middelen zoals drugs en (namaak)geneesmiddelen, zodra zij hiervan kennis krijgen. Deze platformen moeten mechanismen hebben om meldingen van illegale inhoud van gebruikers mogelijk te maken en ze moeten deze meldingen zorgvuldig en tijdig verwerken. Hierdoor wordt de zichtbaarheid van illegale verkopers kleiner en dat is belangrijk voor de consumentenbescherming. Mensen kunnen geen middelen kopen als ze die niet kunnen vinden.

De politie, IGJ en NVWA maken gebruik van de mogelijkheden onder de DSA. Wanneer sprake is van online illegale inhoud of illegale activiteit kunnen zij een verwijderverzoek indienen. Zowel de politie als de IGJ en de NVWA-IOD maken regelmatig gebruik van deze mogelijkheid, wat leidt tot het offline halen van websites.⁵

⁴ Verordening (EU) 2022/2065 van het Europees parlement en de Raad van 19 oktober 2022 betreffende een eengemaakte markt voor digitale diensten en tot wijziging van Richtlijn 2000/31/EG

⁵ IGJ en NVWA halen tientallen websites met schadelijke middelen offline | NVWA

– Opsporingsmogelijkheden om illegale online handel te detecteren

Er zijn diverse opsporingsmogelijkheden om illegale online handel door netwerken te detecteren. Het zwaartepunt van de opsporingsinspanningen ligt op het identificeren van de mensen achter de websites. Opsporingsdiensten, zoals de NVWA-IOD en de politie, kunnen, met behulp van Open Source Intelligence (OSINT) onderzoeksmethoden, illegale marktplaatsen en websites monitoren, verdachte patronen analyseren en de infrastructuur in kaart brengen. De NVWA-IOD en de politie kunnen OSINT-onderzoeken doen op het openbare internet; zij verzamelen en analyseren informatie die vrij beschikbaar is voor het publiek. Daarnaast kunnen data-specialisten onderzoek doen op gegevensdragers, zoals telefoons of computers die in beslag zijn genomen, en de gevonden gegevens analyseren. Als er betalingen in virtuele valuta (zoals cryptovaluta) worden gedaan, kan de politie ook financieel onderzoek doen naar de mogelijke criminele geldstromen die gepaard gaan met onlinehandel. Opsporingsonderzoeken zijn onder gezag van het OM en het OM besluit over vervolging.

– Monitoring van de drugsmarkt

De NPS-markt wordt in opdracht van het Ministerie VWS gemonitord door het Meldpunt Nieuwe Drugs dat via aangesloten partners tweemaal per jaar informatie over NPS verzamelt en analyseert. Het gaat daarbij om informatie vanuit de testservices van het Drugs Informatie en Monitoring Systeem (DIMS), en laboratoriumdata over NPS van het Douanelaboratorium en van het Nederlands Forensisch Instituut (NFI). Deze informatie wordt gecombineerd met data van de Monitor Drugsincidenten (MDI), het Nationaal Vergiftigingen Informatie Centrum (NVIC) en data verkregen door het systematisch monitoren van de belangrijkste Nederlandse drugsfora. De partners zijn ook vertegenwoordigd in het Coördinatiepunt Assessment en Monitoring nieuwe drugs (CAM) en hebben daar periodiek overleg met elkaar. Hierdoor krijgen de betrokken partijen inzicht in de ontwikkelingen en effecten van de op de Nederlandse markt aanwezige NPS en dat is een goede indicatie van de ontwikkelingen in het gebruik van NPS.

Als er sprake is van een middel op de Nederlandse markt dat bijzonder schadelijk is voor de volksgezondheid, dan kan het Ministerie van VWS besluiten tot het geven van een landelijke waarschuwing, een zogenaamde Red Alert. Daarmee worden media, hulpverleners en de gebruikersdoelgroep via specifieke kanalen op de hoogte gebracht. Dit kan vervolgens aanleiding vormen voor de uitvoering van een nationale risicobeoordeling van dit middel door het Coördinatiepunt Assessment en Monitoring nieuwe drugs (CAM). Op basis van die risicobeoordeling kan een NPS worden toegevoegd aan één van de lijsten van de Opiumwet. Een concreet voorbeeld is de Red Alert die in 2025 is gegeven naar aanleiding van een sterfgeval na gebruik van een online gekocht nitazeen tablet die eruitzag als oxycodon. Dit was aanleiding voor een risicobeoordeling door het CAM, waarna is besloten de specifieke nitazeen isotoni-tazepyne toe te voegen aan lijst I en de stofgroep nitazenen toe te voegen aan lijst IA van de Opiumwet. Deze regelgeving treedt begin juli in werking.

Verder heeft het Drugs Agentschap van de Europese Unie (EUDA) de beschikking over een early warning system voor risicovolle NPS-en. Dit Europese systeem ziet op informatie- uitwisseling tussen de verschillende lidstaten over risicovolle nieuwe stoffen. Wanneer sprake is van een gevaarlijke nieuwe stof wordt elke lidstaat via een netwerk van professi-

onele contacten binnen de lidstaat gewaarschuwd en kunnen maatregelen worden genomen.

– Voorlichting

Voorlichting is een belangrijke component van de huidige inzet. Het kabinet heeft veel aandacht voor voorlichting over de risico's van het recreatief gebruik van drugs. Deze voorlichting is gericht op specifieke doelgroepen. Zo is er bijvoorbeeld het programma Helder op School, met name gericht op het voortgezet (speciaal) onderwijs en mbo's. Ook is er voorlichting voor ouders en maakt het Trimbos-instituut gebruik van sociale media om jongeren te bereiken, zoals TikTok. Het Trimbos-instituut biedt uitgebreide publieksinformatie op websites en door middel van informatielijnen.

Daarnaast is er afgelopen zomer een pilot-campagne gestart om jongeren te confronteren met de negatieve gevolgen van drugsgebruik op de samenleving en de gezondheid. Deze campagne bestond uit een VR-experience tijdens introductieweken van studenten. Ook is een sociale mediacampagne gevoerd, gericht op jongeren van 18–29 jaar. Daarmee zijn circa 3 miljoen jongeren bereikt. De campagne is geëvalueerd en krijgt dit jaar een vervolg.

De IGJ en het College ter Beoordeling van Geneesmiddelen (CBG) vragen regelmatig aandacht voor de gevaren van het gebruik van (namaak)geneesmiddelen en treden op tegen illegaal online aanbod. Ze publiceren berichten en waarschuwingen op hun websites over illegaal online aanbod van receptplichtige medicijnen. Daarnaast benadrukken ze risico's zoals verontreiniging, verkeerde dosering of oplichting, en roepen op tot melden bij het Landelijk Meldpunt Zorg.

5. Effectievere, integrale aanpak

Ondanks alle bovenstaande instrumenten die worden ingezet, blijft het online aanbod van illegale (designer)drugs en (namaak)geneesmiddelen groot. Verkopers zoeken creatief naar uitwegen, zoals het snel registreren van nieuwe domeinnamen die bijvoorbeeld in het buitenland worden gehost en het gebruik van alternatieve betaalsystemen. Er lijkt ook een verschuiving naar het aanbieden van deze producten in Telegramgroepen te zijn. Daarom is een effectievere, integrale aanpak noodzakelijk om deze illegale online handel tegen te gaan.

De eerste stap die al is gezet, is dat alle betrokken overheidspartijen intensief overleg hebben om de knelpunten in kaart te brengen en de mogelijke oplossingsrichtingen te verkennen. Er is een brede consensus dat alleen door een gezamenlijke inspanning de illegale online handel kan worden teruggedrongen. Hieronder worden de eerste oplossingsrichtingen toegelicht die momenteel verder worden onderzocht. Deze zijn te verdelen in vier actielijnen: betere operationele samenwerking, zorgen voor de benodigde capaciteit, de aanpassing van wet- en regelgeving, en voorlichting.

– Samenwerking

Om de illegale online handel aan te pakken is er een intensieve en structurele samenwerking nodig tussen alle betrokken partijen. Zij moeten sneller kunnen acteren op de online verkoop van (mogelijk) schadelijke middelen, ook wanneer nog niet exact bekend is van wat voor middelen er sprake is. Een gezamenlijk intelligence beeld en gezamenlijke prioritering is belangrijk, want dan kunnen de instanties gezamenlijk en

proactief optreden, in een logische, op elkaar aansluitende keten. Daarvoor is het essentieel dat er tussen toezicht- en opsporingsinstanties heldere afspraken bestaan over rollen, verantwoordelijkheden en bevoegdheden. Een betere synergie in de keten en logisch samenspel draagt ook bij aan een betere gezamenlijke voorbereiding op een complexe en vaak snel veranderde praktijk, wat bij grensvlakproducten het geval is.

De verschillende partijen, IGJ, NVWA, politie en OM hebben ieder hun eigen expertises, die op verschillende momenten nodig zijn. Als er bij inzet van opsporingsdiensten of toezichthouders middelen worden aangetroffen, moet duidelijk zijn om wat voor middelen het gaat, zodat vastgesteld kan worden welke wetgeving van toepassing is. Dat wordt gedaan door middel van een analyse in een laboratorium. Daarna doet de IGJ een toetsing om te bepalen om wat voor product het gaat. Deze beoordelingen zijn arbeidsintensief en vereisen specifieke kennis. De opsporingsdiensten zoals de NVWA-IOD en de politie, en de handhavende afdeling van de NVWA, zijn voor deze inhoudelijke beoordeling afhankelijk van de expertise en capaciteit van de IGJ. De Inlichtingen- en Opsporingsdienst van de NVWA en de politie hebben opsporingsbevoegdheden die nodig zijn om criminaliteit op te sporen en aan te pakken. Het OM kan vervolgens besluiten de strafbare feiten te vervolgen.

De huidige onderlinge samenwerking kent verschillende niveaus, zowel in de regie als in de operationele uitvoering. Door de recente casuïstiek wordt steeds duidelijker wat nodig is. Ondanks de gedeelde zorg en inzet van alle partijen, loont de som der delen nu nog niet voldoende. Daarom voeren de betrokken organisaties, IGJ, NVWA, OM en politie, overleg hoe zij hun samenwerking op deze problematiek zo effectief mogelijk vorm kunnen geven.

Naast de intensivering van de nationale samenwerking is er ook aandacht voor internationale samenwerking, aangezien dit probleem de landsgrenzen overstijgt. Ook andere landen ervaren de negatieve effecten van de opkomst van nieuwe middelen en het online aanbod daarvan. Websites worden wereldwijd gehost en de handel vindt grensoverschrijdend plaats. Het kabinet steunt dan ook de prioritering van deze problematiek door de Europese Commissie in de nieuwe EU-drugsstrategie en de operationele uitwerking in het bijbehorende actieplan tegen drugshandel. Ook zullen de Ministeries van JenV en VWS gezamenlijk inzetten op de uitwisseling van ervaringen op dit terrein in internationale gremia, bijvoorbeeld in de EU-Raadswerkgroep drugs, bilaterale contacten of anderszins. In 2027 wordt de DSA geëvalueerd. Mogelijke handhavingscommissies of een tekort aan juridisch instrumentarium op het gebied van impactvolle en effectieve handhaving in de DSA zouden dan bijvoorbeeld door Nederland kunnen worden geagendeerd.

– Capaciteit

Het kabinet ondersteunt de stappen die nodig zijn om de intensievere samenwerking vorm te geven, zodat toezichts- en opsporingsinstanties sneller en actiever kunnen optreden. Dit speelt zich wel af tegen de achtergrond van andere grote uitdagingen waar deze organisaties voor staan. Er wordt veel gevraagd van de toezicht- en opsporingsdiensten in een tijd waarin ook een efficiencytaakstelling gerealiseerd moet worden. De zorgen rondom deze illegale online handel zijn groot, en daarom moeten we extra goed kijken hoe de beschikbare maar schaarse capaciteit het beste kan worden ingezet. Dat geldt bijvoorbeeld voor de beperkte capaciteit voor het doen van productbeoordelingen en handhaving van de IGJ. Voor de NVWA geldt dat we moeten bekijken hoe hun rol bij het

tegengaan van illegale online handel in (namaak)geneesmiddelen en (designer)drugs past in alle andere taken die er liggen. Politie en OM zijn uitgezonderd van de efficiencytaakstelling, maar ook daar zijn de uitdagingen groot.

Het maatschappelijk probleem waar we mee te maken hebben is echter zo groot dat alle partijen gezamenlijk toch een stap naar voren willen zetten en bekijken hoe zij, binnen de beperkte capaciteit die er is, een samenwerking kunnen neerzetten die echt bijdraagt aan het verminderen van het aanbod en het voorkomen van slachtoffers door gebruik van dit soort schadelijke middelen.

– Aanpassing wet- en regelgeving

Verder onderzoekt het kabinet of aanpassingen in bevoegdheden en/of wet- en regelgeving nodig zijn om het handelingsperspectief te vergroten.

1. Zoals hierboven staat beschreven, werkt de regering aan regelgeving om een vierde stofgroep, namelijk de nitazenen, toe te voegen aan lijst IA behorende bij de Opiumwet. Het toevoegen van deze stofgroep is ook van belang voor de aanpak van de problematiek van de namaakgeneesmiddelen. Zo is gebleken dat er een online aanbod is van nep-oxycodon waar eigenlijk levensgevaarlijke nitazenen in zaten die nog niet verboden zijn. Het verbod op de stofgroep nitazenen is vanaf begin juli van kracht.
2. Daarnaast heeft het kabinet het Coördinatiepunt Assessment en Monitoring nieuwe drugs (CAM) gevraagd te adviseren over hoe het aanbod van designer benzodiazepines (namaak slaap- en kalmeringsmiddelen) het meest effectief kan worden tegengegaan. Dit kan in de toekomst mogelijk aanleiding geven tot aanpassing van de Opiumwet. Het advies van het CAM wordt voor het einde van dit jaar verwacht.
3. Het kabinet werkt aan een nieuwe Wet bestemming lichamen van overledenen (Wblo). Binnen deze wet zijn er meer mogelijkheden voor toxicologisch onderzoek bij mogelijk niet-natuurlijk overlijden. Dit draagt bij aan een beter beeld van het aantal overledenen waarbij drugs of geneesmiddelen mogelijk een rol speelt. Ook kan er mogelijk meer en beter juridisch bewijsmateriaal geleverd worden in strafzaken.
4. Eerder is geschetst dat het van de concrete middelen afhangt welke wetten van toepassing zijn en welke organisaties daar een taak hebben. Die verschillende organisaties – IGJ, NVWA-Inspectie, NVWA-IOD en politie – hebben ook verschillende bevoegdheden. Het kan zorgen voor een achterstand als de partij die aan zet is, eigenlijk niet beschikt over voldoende instrumentarium. Een concreet voorbeeld hiervan is dat het behulpzaam kan zijn als inspecteurs van de IGJ onder verstrekking van onjuiste of onvolledige gegevens met betrekking tot hun identiteit en hoedanigheid, geneesmiddelen kunnen verkrijgen van online aanbieders. Dat is nu nog niet mogelijk. Het kabinet onderzoekt of dergelijke aanpassingen behulpzaam zijn. Ook de mogelijkheid om bij de IGJ een bijzondere opsporingsdienst in te richten wordt onderzocht.

– Voorlichting

We moeten realistisch zijn: vraag naar en aanbod van dit soort middelen houden elkaar in stand. Het aanbod zal blijven bestaan zolang er vraag naar is. Het offline halen van websites is geen duurzame oplossing, aangezien er eenvoudig weer nieuwe websites opnieuw (kunnen) worden gelanceerd. Zo lang het financieel interessant blijft om (designer)drugs en

(namaak)geneesmiddelen te verkopen, zullen er mensen zijn die dat doen. Het is daarom absoluut noodzakelijk om ook de vraagkant van dit probleem serieus te nemen. Daarom wil het kabinet nog meer dan het al doet aandacht besteden aan voorlichting. Dat betekent betere en gerichte publieksvoorlichting om bewustwording te vergroten en risicogedrag te verminderen, zowel gericht op (huidige en potentiële) gebruikers van deze middelen, als op zorgverleners.

Daarvoor is het nodig om nog scherper dan nu in beeld te krijgen waarom mensen dit soort middelen bestellen en wat de verschillende kenmerken van de doelgroepen zijn. Alleen dan kan de voorlichting beter worden toegespitst op die doelgroepen. We zien al wel dat naast de groep die online drugs koopt voor recreatief gebruik, bijvoorbeeld als partydrug, er ook een groep is die gebruik maakt van het online aanbod van kalmerende of pijnstillende middelen. Deze doelgroep heeft andere gebruiksmotieven dan de groep die drugs gebruikt «voor plezier». Het is belangrijk om ook de tweede groep goed te informeren over de risico's van het gebruik van deze middelen, en zoveel mogelijk te voorkomen dat zij zich tot het illegale circuit wenden.

Zorgverleners kunnen hierbij een belangrijke rol spelen, door goed te luisteren en door te vragen bij hun patiënten als ze vermoeden dat iemand dit soort middelen gebruikt of mogelijk zou kunnen gaan gebruiken. Dit vraagt ook om bewustwording onder zorgverleners. Hier gaat het kabinet in de voorlichting rekening mee houden.

Het kabinet heeft daarom het Trimbos-instituut verzocht onderzoek te doen naar de groepen die dit soort middelen kopen en wat hun motieven daarvoor zijn. Deze kennis vergroot de effectiviteit van de voorlichting en preventieactiviteiten. De eerste resultaten van dit onderzoek worden eind dit jaar verwacht, waarna de voorlichting en preventieactiviteiten kunnen worden aangescherpt.

Tot slot

Het kabinet benadrukt dat er, zoals hierboven aangegeven, al veel mogelijkheden zijn om de problematiek van illegale online handel in (designer)drugs en (namaak)geneesmiddelen aan te pakken. Daar zetten de betrokken instanties al actief op in. Tegelijkertijd is er geen sprake van een snelle of eenvoudige oplossing. De aard en omvang van het probleem vragen om een structurele en integrale aanpak. Daarom is het noodzakelijk om met alle partijen in te zetten op effectieve aanvullende maatregelen.

Deze integrale aanpak bestaat uit bovenstaande vier actielijnen, in nauwe samenwerking met betrokken partijen. Over de voortgang van deze actielijnen wordt de Kamer eind dit jaar geïnformeerd. Daarnaast blijft het kabinet herhalen: bestel deze middelen niet online. Ze kunnen levensgevaarlijk zijn.

De Minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport,
S.T.M. Hermans

De Minister van Justitie en Veiligheid,
D.M. van Weel

In onderstaande tabel staat het wettelijke kader dat bij de online illegale handel in (designer)drugs en (namaak)geneesmiddelen van toepassing is⁶. Hierin wordt ook per wet vermeld welke partijen verantwoordelijk zijn voor toezicht, handhaving en opsporing. Dat gaat om de Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd (IGJ), de Nederlandse Voedsel en Warenautoriteit (NVWA), de Divisie Inlichting- en Opsporingsdienst van de NVWA (NVWA-IOD) en de Politie.

Wetgeving	Kernbepalingen	Toezicht en handhaving	Opsporing
Geneesmiddelenwet	In de Geneesmiddelenwet staat welke stoffen en producten onder een geneesmiddel worden verstaan, en ook de eisen aan vergunningen voor fabricage en distributie, de indeling van geneesmiddelen, eisen aan voorschijfgedrag, etikettering en reclame.	IGJ NVWA	IGJ NVWA-IOD
Opiumwet	In de Opiumwet zijn middelen aangewezen die het bewustzijn beïnvloeden en die kunnen leiden tot gezondheidsschade en maatschappelijke schade. Verschillende handelingen met deze middelen zijn verboden, waaronder: bezit, bereiding of productie en verkoop. Overtreding hiervan is strafbaar gesteld. Daarnaast geldt een verbod voor bepaalde handelingen met substanties die deel uitmaken van een bepaalde stofgroep en de preparaten daarvan.	IGJ	Politie
Warenwet	De Warenwet stelt regels in het belang van de volksgezondheid, van de veiligheid, van de eerlijkheid in de handel of van goede voorlichting. De Warenwet is van toepassing op roerende zaken, waaronder levensmiddelen.	NVWA	NVWA-IOD
REACH en CLP Verordening	Europese verordeningen op het gebied van chemische stoffen en mengsels, die onder meer eisen stellen aan etikettering, verpakking, registratie en het gebruik van bepaalde stoffen. Deze verordeningen zijn in Nederland van kracht via de Wet milieubeheer en de Warenwet.	NVWA	NVWA-IOD
Wetboek van Strafrecht	Art. 174 van het Wetboek van Strafrecht lid 1 en 2 (Opzettelijke verkoop schadelijke waren), artikel 175 lid 1 en 2 (Culpose verkoop schadelijke waren), artikel 307 (Dood door schuld) en artikel 308 (Zwaar lichamelijk letsel door schuld).	Niet van toepassing	Politie

⁶ Deze tabel bevat uitsluitend de hoofdlijnen en belangrijkste bevoegdheden, en niet de uitzonderingsgevallen.